

Giỗ tổ Hùng Vương: Tri ân cội nguồn, phát huy truyền thống

ISSN: 2734-9195 08:00 07/04/2025

Lễ giỗ Tổ Hùng Vương nhắc nhở mỗi người về sự hy sinh của cha ông, từ đó khơi dậy tinh thần trách nhiệm đối với quê hương, đất nước.

Mở đầu

Hàng năm, vào ngày 10 tháng 3 Âm lịch, người dân Việt Nam cùng hướng về Đền Hùng để tưởng nhớ các Vua Hùng – những vị khai quốc công thần của dân tộc. Đây không chỉ là dịp để người dân hướng về cội nguồn, bày tỏ lòng biết ơn đối với tổ tiên mà còn là cơ hội để mỗi người tự soi xét lại bản thân, ý thức được trách nhiệm gìn giữ và phát triển di sản cha ông để lại.

Từ xa xưa, truyền thống "*Uống nước nhớ nguồn*" đã trở thành kim chỉ nam trong đời sống tinh thần của người Việt. Đó là sự tri ân đối với những người đi trước đã dày công khai phá, dựng nước và giữ nước. Tinh thần này không chỉ được thể hiện trong các nghi thức thờ cúng tổ tiên, mà còn đi sâu vào giáo dục, đạo đức và cách ứng xử hàng ngày của người Việt Nam.

Dưới góc nhìn đạo Phật, giỗ Tổ Hùng Vương không đơn thuần là một nghi thức tưởng nhớ mà còn mang ý nghĩa sâu xa về tinh thần tri ân, tư tưởng nhân quả và trách nhiệm kế thừa. Phật giáo dạy rằng, mọi sự vật, hiện tượng đều tồn tại trong mối quan hệ nhân duyên chặt chẽ.

Sự trường tồn của dân tộc Việt Nam cũng không thể tách rời khỏi công lao của các thế hệ đi trước, những người đã đặt nền móng cho đất nước. Việc tôn vinh tiền nhân chính là cách để thực hành lòng biết ơn, điều mà đức Phật luôn nhấn mạnh trong giáo lý của Ngài.

Tinh thần tri ân gắn liền với giáo lý về lòng hiếu đạo, nhân quả và trách nhiệm đối với cội nguồn.

Đức Phật nhấn mạnh tầm quan trọng của sự biết ơn đối với cha mẹ, thầy tổ, và những bậc tiền nhân đã có công dẫn dắt và tạo điều kiện cho thế hệ sau phát

triển. Việc tưởng nhớ các Vua Hùng cũng là cách để mỗi người Việt thực hành lời dạy của Phật, thể hiện lòng kính trọng đối với lịch sử dân tộc và nuôi dưỡng tinh thần đoàn kết, yêu nước.



Ảnh sưu tầm.

Tri ân và báo ân trong truyền thống Phật giáo và văn hóa Việt

Phật giáo luôn đề cao tinh thần tri ân và báo ân, xem đây là nền tảng đạo đức căn bản của con người. Trong Kinh Tăng Chi Bộ, đức Phật dạy rằng người biết tri ân và báo ân là người cao quý. Điều này tương đồng với tinh thần "*Uống nước nhớ nguồn*" của dân tộc Việt Nam, nhấn mạnh việc tưởng nhớ, biết ơn tổ tiên và những bậc tiền nhân đã có công dựng nước, giữ nước.

Trong giáo lý của đạo Phật, việc báo ân tổ tiên được xem là một trong những hành động cao quý nhất. Đức Phật dạy rằng con người có bốn ân lớn: ân cha mẹ, ân thầy tổ, ân quốc gia và ân Tam Bảo.

Lễ giỗ Tổ Hùng Vương không chỉ đơn thuần là nghi lễ truyền thống mà còn là một cách thực hành đạo hiếu. Việc dâng hương, cầu nguyện tại Đền Hùng mang ý nghĩa tôn kính, tri ân và hướng về nguồn cội, phù hợp với tinh thần Phật giáo về lòng biết ơn. Người phật tử khi hành lễ vào ngày này cũng có thể thực hành tâm niệm hồi hướng công đức, cầu mong cho quốc thái dân an, đất nước hưng

thịnh.

Ngoài ra, Phật giáo cũng khuyến khích việc xây dựng các công trình phúc lợi xã hội, hỗ trợ người nghèo khó, giúp đỡ cộng đồng như một cách để thể hiện lòng biết ơn đối với tổ tiên. Đây là những hành động thiết thực để báo đáp công lao của các bậc tiền nhân, đồng thời lan tỏa tình thương yêu trong xã hội.



Quần thể di tích Đền Hùng - Phú Thọ. Ảnh sưu tầm.

Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương qua lăng kính Phật giáo

Mặc dù Phật giáo và tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương thuộc hai hệ tư tưởng khác nhau, một bên là triết lý giải thoát, một bên là tín ngưỡng dân gian thờ cúng tổ tiên, nhưng cả hai lại có sự giao thoa mạnh mẽ trong đời sống tâm linh người Việt.

Quan niệm nhân quả trong Phật giáo dạy rằng, mỗi hành động trong quá khứ đều có tác động đến hiện tại và tương lai. Dân tộc Việt Nam có được nền hòa bình, độc lập hôm nay là nhờ những nỗ lực và hy sinh của tổ tiên trong suốt hàng ngàn năm. Do đó, trách nhiệm của thế hệ sau không chỉ là tưởng nhớ mà còn phải hành động để tiếp nối sự nghiệp của cha ông, giữ vững và phát triển đất nước.

Trong các kinh điển Phật giáo Đại thừa, nhất là trong Kinh Vu Lan đã đề cao tầm quan trọng của đạo hiếu, khuyến khích con người thể hiện lòng biết ơn đối với tổ tiên không chỉ bằng những nghi lễ cúng bái mà quan trọng hơn là bằng việc tu dưỡng đạo đức, làm việc thiện, góp phần vào sự an lạc của xã hội.

Lễ giỗ Tổ Hùng Vương, dưới góc nhìn Phật giáo, không chỉ là một truyền thống văn hóa mà còn là một dịp để mỗi người con đất Việt thực hành lời dạy của đức Phật về lòng hiếu hạnh và tinh thần tri ân

Nhân quả và trách nhiệm kế thừa

Trong giáo lý nhân quả, Phật giáo nhấn mạnh rằng mỗi hành động hôm nay sẽ ảnh hưởng đến tương lai. Việc nhớ ơn tổ tiên không chỉ dừng lại ở lời nói mà còn phải thể hiện qua hành động cụ thể, như giữ gìn văn hóa, bảo vệ đất nước và sống đúng đạo lý. Đây là trách nhiệm của thế hệ sau đối với tiền nhân.

Lễ giỗ Tổ Hùng Vương nhắc nhở mỗi người về sự hy sinh của cha ông, từ đó khơi dậy tinh thần trách nhiệm đối với quê hương, đất nước. Phật giáo cũng khuyến khích con người thực hành đạo đức, gieo nhân lành để tiếp tục xây dựng xã hội tốt đẹp. Việc học tập và rèn luyện đạo đức, tu dưỡng bản thân cũng là cách để thể hiện lòng biết ơn đối với những thế hệ đi trước.

Hơn nữa, Phật giáo còn nhấn mạnh trách nhiệm của mỗi cá nhân trong việc gìn giữ hòa bình, bảo vệ môi trường và phát triển xã hội bền vững. Một quốc gia chỉ có thể vững mạnh khi người dân biết trân trọng những giá trị truyền thống và sống theo đạo lý. Do đó, tinh thần "*Uống nước nhớ nguồn*" không chỉ là sự tưởng nhớ, mà còn là lời nhắc nhở về trách nhiệm xây dựng đất nước ngày càng thịnh vượng.

Ngoài ra, tinh thần "*Uống nước nhớ nguồn*" trong Phật giáo còn thể hiện qua các nghi thức như cúng dường, phóng sinh, tụng kinh cầu nguyện cho tổ tiên và anh linh những người đã khuất. Đây là cách để người phật tử nuôi dưỡng lòng tri ân, đồng thời tạo phước lành cho bản thân và gia đình. Việc thực hành bố thí, làm thiện nguyện cũng là một hình thức thể hiện lòng biết ơn theo tinh thần Phật giáo, giúp xã hội ngày càng an lạc và phát triển.

Giỗ Tổ Hùng Vương - Bài học về trách nhiệm xây dựng và phát triển đất nước

Trong lịch sử, Phật giáo luôn đồng hành cùng dân tộc, góp phần gìn giữ và phát huy tinh thần yêu nước, đoàn kết. Ngày giỗ Tổ Hùng Vương không chỉ là ngày tưởng nhớ tổ tiên mà còn là dịp để người dân Việt Nam cùng nhau hướng về cội nguồn, gác lại mọi khác biệt để xây dựng một quốc gia vững mạnh.

Phật giáo đề cao tinh thần hòa hợp, đoàn kết, xem đó là nền tảng cho sự phát triển bền vững của quốc gia. Trong lịch sử, Phật giáo Việt Nam không chỉ đóng

vai trò quan trọng trong đời sống tâm linh mà còn góp phần bảo vệ và xây dựng đất nước. Các vị cao tăng như Quốc sư Khuông Việt, Thiền sư Vạn Hạnh đã tham gia vào triều chính, giúp ổn định đất nước và đoàn kết nhân dân. Ngày giỗ Tổ Hùng Vương mang ý nghĩa không chỉ là sự kiện tưởng nhớ mà còn là dịp để người dân Việt Nam cùng nhau hướng về cội nguồn, khơi dậy lòng yêu nước và gắn kết cộng đồng.

Tinh thần đoàn kết này phù hợp với giáo lý "*Lục hòa*" trong Phật giáo, gồm: hòa hợp về thân, khẩu, ý; chia sẻ lợi ích chung; giữ giới luật chung; có sự đồng thuận và hiểu biết lẫn nhau. Khi thực hành tinh thần Lục hòa, con người không chỉ phát triển cá nhân mà còn đóng góp vào sự thịnh vượng của quốc gia.

Ngoài ra, Phật giáo còn đề cao lòng từ bi, bác ái và tinh thần vị tha, khuyến khích con người sống hướng thiện, biết yêu thương, giúp đỡ đồng bào. Trong bối cảnh hiện đại, những giá trị này vẫn có ý nghĩa quan trọng trong việc xây dựng xã hội hòa bình, đoàn kết và phát triển bền vững.

Việc giữ gìn bản sắc văn hóa, tôn trọng sự đa dạng tôn giáo, dân tộc và cùng nhau hướng về một tương lai thịnh vượng là. Mỗi người dân Việt Nam, dù ở bất kỳ hoàn cảnh nào, cũng đều có trách nhiệm duy trì sự đoàn kết và phát huy những giá trị tốt đẹp của dân tộc.

Tác giả: **Nguyễn Văn Tiếng (Pháp danh: Ngộ Minh Chương)**

GV giảng dạy Ngữ văn THPT, học viên Cử nhân Phật học Từ xa - Khóa X - Học viện Phật giáo Việt Nam tại TP. HCM.